

Geschiedenis van Leweza in Zuid-Afrika

Doel en achtergrond

Stichting Leweza (Leerwerkplaats Zuid-Afrika) richt zich, samen met haar Zuid-Afrikaanse partners, vooral op de (jonge) werklozen in de townships die in het reguliere onderwijs geen kans hebben gehad en probeert hen een perspectief te bieden via korte vakscholing en arbeidstoeleiding. Voor deze jongeren ondersteunt Leweza haar Zuid-Afrikaanse partner REACH in het organiseren van Leerwerkplaatsen, waar korte compacte praktijkopleidingen gegeven worden die snel tot een baan/werk kunnen leiden. De bij Leweza betrokken mensen hebben met dit soort scholing ervaring opgedaan bij de Centra Vakopleiding, die in Nederland decennia lang de brug vormden tussen werkloosheid en de arbeidsmarkt. Zo'n centrum voor vakopleidingen is misschien slechts een druppel op een gloeiende plaat, maar het kan ook het mosterdzaadje zijn dat uitgroeit tot een stevige boom. En iedereen, die aan het werk geholpen wordt telt!

Begin negentiger jaren werd de apartheid in Zuid-Afrika afgeschaft. Onder leiding van Nelson Mandela begon een nieuwe periode in de Zuid-Afrikaanse geschiedenis, een democratisch Zuid-Afrika voor alle Zuid-Afrikanen, met gelijke rechten en kansen voor iedereen, ongeacht ras, sekse of religieuze overtuiging. Die uitgangspunten werden vastgelegd in een grondwet die als een van de modernste ter wereld bekend staat. Door de verzoeningsgezinde aanpak van de grote verandering leek zich een wonder te gaan voltrekken. Een fantastische droom! Kenmerkend voor vandaag is dat Zuid-Afrika een ontwikkeld land is qua sociaal economische structuur en bedrijvigheid, met enerzijds een welvarende (vaak nog witte) bovenlaag en een nieuwe, opkomende kleurrijke middle class en anderzijds een brede bevolkingslaag die leeft in bittere armoede in de townships en de zgn. "rural areas". (Van de zwarte bevolking van ruim 43 miljoen leeft ruim 20 miljoen onder de armoedegrens; IS, nr. 3 april 2009) Een zeer grote groep mensen blijft te lang verstoken van deelname aan de welvaart, vooral ook door gebrek aan scholing en werk. Voor grote groepen werkloze jongeren blijft niet veel over dan apathisch rond hangen of rijkdom te suggereren in de bling/blingcultuur met veelal een criminele basis of trachten te ontsnappen aan de armoede via een uitzichtloze zoektocht naar een baan.

Hoewel de regering streeft naar een onderwijssysteem met gelijke kansen voor iedereen en er een formeel onderwijssysteem bestaat, is de feitelijke situatie in het onderwijs voor kinderen en jongeren uit de townships dramatisch; veel te volle klassen, te weinig goed opgeleide docenten en gebrek aan lesmaterialen leiden tot veel vroegtijdige schooluitval en slecht geschoolde jongeren, met nauwelijks kansen op vervolgonderwijs.

Het beroepsonderwijs begint met zo'n 50 FET colleges (een soort ROC's) van de grond te komen, maar is volstrekt nog onvoldoende toegankelijk voor jongeren uit de townships en de rural areas. Daardoor hebben veel mensen niet de kans gehad om een vak te leren en daarmee een goed bestaan te veroveren. Daarnaast is er in deze groepen geen traditie om via een vakopleiding hoger op te komen, ook omdat veel beroepen onder de apartheid voor hen niet toegankelijk waren.

Leweza wil zich inzetten om een aantal van hen te ondersteunen bij het doorbreken van deze vicieuze cirkel.

Geschiedenis Leweza (2008-2015)

Begin 2008 start Leweza met het ondersteunen van een korte lascursus bij de NGO Zenzele in Kaapstad, Zuid-Afrika. Naar aanleiding van de vraag van Humphry Joseph (directeur van NPO REACH) zoekt Leweza een startpunt en uitvalsbasis in Zuid-Afrika om samen met een Zuid-Afrikaans instituut een vakopleiding te starten vanuit het concept van het Centrum Vakopleiding. Deze vakopleiding moet een brug slaan tussen het startniveau van de cursisten en de vereiste vakkennis die de bedrijven vragen. Bij Zenzele levert Leweza een Nederlandse vakdocent die de machines repareert, de aanwezige docent verder opleidt, de kwaliteit van de opleiding verhoogt en het curriculum verder structureert. Tijdens deze samenwerking worden er 15 cursisten opgeleid.

Hierna is er kort samengewerkt met het bedrijf Ford. Daar wordt een begin gemaakt met het opleiden tot vakdocent van de door REACH aangedragen vakman (Boilermaker) Clive Fortuin.

Medio 2008 gaat Leweza een verregaande samenwerking aan met Noluthando Training Industries (NTI), een Zuid Afrikaanse NGO die vakscholing verzorgt voor werklozen. Resultaat: eind 2008 draait er een gezamenlijke Leerwerkplaats van NTI en Leweza in Crossroads, een van de armste townships in de buurt van Kaapstad. Leweza richt het praktijklokaal in voor de basismetaal en NTI een praktijklokaal voor de lasopleiding met elk 12 cursusplaatsen. Naast tijdelijke financiële steun levert Leweza, de expertise –via het uitzenden van een vakdocent- en het lesmateriaal voor deze vorm van compact vakonderwijs. Medio 2010 geeft NTI aan dat ze zelfstandig verder kunnen. Met Noluthando zijn er, van de zomer 2008 tot medio 2010, 97 cursisten opgeleid. Ook is een tweede vakdocent opgeleid. Dit is een oud-cursist van Zenzele, die inmiddels in diverse metaalbedrijven heeft gewerkt: Appolinaire Samba.

Leweza was ondertussen al bezig zich te oriënteren op een tweede locatie voor de samenwerking met REACH, onze partner van het eerste uur en de NGO met wie we het concept van een Leerwerkplaats, inmiddels Make it! gedoopt, voor Zuid-Afrika ontwikkeld hebben.

Samen met REACH wordt in september 2010 een Leerwerkplaats voor basismetaal en lassen opgezet in het praktijklokaal van de Faure Skills School in Eersterivier bij Kaapstad. Deze Leerwerkplaats functioneert in grote lijnen volgens het concept van het Centrum Vakopleiding. Naast de vakinhoudelijke skills worden er ook life skills gegeven om je als mens goed te kunnen bewegen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Het curriculum voor basismetaal en booglassen is nu gecompriëerd tot 10 weken.

Een vakdocent uit Nederland heeft geholpen dit concept ter plekke in te vullen en de Zuid-Afrikaanse praktijkdocenten, Clive Fortuin en Appolinaire Samba, hiermee vertrouwd te maken. Zij kunnen nu zelfstandig deze opleidingen verzorgen en verder ontwikkelen. Zij worden op de payroll van REACH geplaatst; Leweza zorgt voor het grootste deel van de financiering van het project. De voorzitter van REACH is als vrijwillig manager de dagelijkse coördinator van deze Leerwerkplaats.

De leerwerkplaats krijgt ook een eigen naam, die zowel de kans die aan jongeren geboden wordt weerspiegelt, als de ambitie om als instituut door te groeien: de REACH Make It! Skills Academy (RMI). In 2010 leidt REACH met ondersteuning van Leweza 22 cursisten op.

Begin 2011 wordt voor deze Skills Academy een eigen bedrijfshal gehuurd op het industrieterrein van de meer centraal gelegen voorstad Kuilsrivier. Hiermee ligt de leerwerkplaats letterlijk tussen de townships en de bedrijvenparken in, waardoor de werkloze jongeren uit deze townships gemakkelijk kunnen toestromen en met een opleiding aan het werk geholpen kunnen worden. REACH en Leweza hebben nu de mogelijkheid om de eigen opleiding zo te organiseren dat de lesmethode van het Centrum Vakopleiding gecombineerd kan worden met de vereisten van de MerSeta (het leerlingstelsel én de landelijke accreditatie instelling in Zuid-Afrika). Ook is dit de basis om meerdere opleidingsrichtingen te organiseren en er een bredere Skills Academy van te maken. In 2011 is 3 keer achtereen een opleidingscyclus voor lassen en basismetaal georganiseerd en zijn op deze manier 60 cursisten opgeleid, waarvan er 32 ook nog een vervolgcursus Mig- of Tiglassen hebben afgerond.

In 2012 wordt een belangrijke stap gezet in de ontwikkeling van REACH Make It!: het programma krijgt een voorlopige accreditatie van de MerSeta en daarmee de eerste formele erkenning. Daarnaast verhuisde RMI naar een grotere hal even verderop. In dat jaar zijn er 97 cursisten opgeleid in basismetaal en booglassen, waarvan een groot aantal ook een of beide vervolgcursussen hebben gevolgd .

In 2013 studeerde een groep af, die grotendeels in 2012 werd opgeleid. Daardoor ligt het aantal afgestudeerden voor de basismetaal nog hoger: 108. Daarnaast vertrok: Appolinaire Samba, docent van het eerste uur en een steunpilaar van RMI. Zijn opvolger, Lennie Charles als vakman gepikt en gemazeld in het bedrijfsleven, bleek een gouden greep, maar moest zich natuurlijk het lesgeven en het curriculum nog eigen maken. In de ontwikkeling van de organisatie stond voorbereiding van de stap naar financiële zelfstandigheid centraal. Plannen werden gemaakt en afgestemd en er werd veel energie gestoken in acties nodig om de 'full accreditation' te verwerven. In augustus 2014 is dat ook gelukt. De MerSeta (accréditerende instantie in Zuid-Afrika) verleende RMI de officiële accreditatie! RMI kan nu dus erkende diploma's uitreiken en is ook als een private FET erkend!

Dat betekende dat in 2015 de eerste cursisten een gecertificeerd diploma in ontvangst konden nemen. In hetzelfde jaar is hard gewerkt aan de financiële zelfstandigheid van de lasopleiding en is veel aandacht en tijd besteed aan organisatorische versterking, met name aan de kwaliteit van de staf. RMI heeft met dank afscheid genomen van Clive Fortuin. Hij is opgevolgd door Johan Gordon, een ervaren boilermaker en opleider. En Thokozile Tsabala verzorgt nu de (cursisten) administratie. Daarnaast is het eind 2015 gelukt een ruimer gebouw te vinden dat geschikt is voor bredere opleidingen, zodat in 2016 begonnen kan worden met de opleiding loodgieter, naast die van lasser. De eerste schreden op weg naar een brede Zuid-Afrikaanse leerwerkplaats voor kansarme jongeren.

In de hele periode, die Leweza actief geweest is in Zuid-Afrika, zijn er nu 530 cursisten opgeleid, zijn er vier vakdocenten opgeleid en ingewerkt en -last but not least- is van scratch af een geaccrediteerd opleidingsinstituut opgebouwd, dat specifiek gericht is op opleiden en aan het werk helpen van kansarme jongeren uit de sloppen van Zuid-Afrika.

Update april 2016